

Oslovování Boha a obracení se k němu v textu o pomoc je běžné. Značná část náboženské komunikace má rituální povahu. Můžeme vést spory o tom, zda formální text podle určitého vzoru má jistou návaznost na mezilidské zdvořilostní projevy a tvoří další článek vývoje a vlivu sakrální sféry⁸.

Závěrečné přání

Jubilantka jistě dobře zná biblická slova, která Mojžíš předal Áronovi, aby jimi žehnal izraelský národ. Mojžíš vysvětluje, že když Áron na Izraelce vložil Boží jméno, tak jim požehná sám Bůh, a i kdyby se situace zdála zcela beznadějná, Bohu se nemůže vymknout z rukou. (My nakonec víme, že v síle tohoto požehnání došel izraelský lid až do země zaslíbené, do země hojnosti, země mléka a medu, do země tehdy úrodných pastvin.) Přidržíím se tedy Mojžíšovy rady a zopakuji ta slova, která tehdy zazněla, aby přinesla to, co je právě potřeba. Jsou to slova, která měla přinést světlo na cestu ve chvíli, kdy izraelský lid nevěděl, kudy dál... Jsou to slova požehnání na cestu životní, cestu vědeckou, cestu osobního života, cestu, která se před naší jubilantkou otevírá dál...

Ať Hospodin ti žehná
a chrání tě,
ať Hospodin rozjasní nad tebou svou tvář
a je ti milostiv,
ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář
a obdaří tě pokojem.

(Nu 6, 24–26)

Michaela Lašťovičková, Praha

Na českém festivalu o česko-polských literárních vztazích

Festival českého jazyka, řeči a literatury Šrámkova Sobotka, pořádaný každoročně v rodišti básníka Fráni Šrámka v Sobotce na Jičínsku, proběhl letos ve svém 48. ročníku. V prvním červencovém týdnu se zde scházejí milovníci a vyznavači češtiny – té mluvené i literární, většinou učitelé češtináři (ze škol základních, středních i vysokých) a holdují zde mateřštině jako své profesi i zájmu. Nutno podotknout, že ne nekriticky, naopak. Odborné přednášky se věnují aktuálním otázkám literatury a jazyka i jejich odborné reflexe, doprovodné kulturní programy (divadelní představení, divadlo poezie a jiné formy recitace, včetně autorského čtení v literárních večerech, výstavy výtvarného umění, koncerty) jsou tematicky spjaty s každoročně obměňovaným „heslem“ festivalu.

⁸ Sawyer, J.F.A. & Simpson, J.M.Y.: *Concise Encyclopedia of Language and Religion*. Elsevier, Oxford 2001, 241–242.

Letošní ročník s názvem parafrázujícím text české státní hymny *Kde domov je- jich?* a s podtitulem *Česko-literární křižovatka Evropy* byl tematicky zaměřen na „ji- nou“ literaturu v českém kulturním kontextu – na tvorbu autorů žijících v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ale píšících cizím jazykem – na literaturu současných národ- nostních menšin žijících v Česku a na problematiku české recepcce cizích literatur vůbec. Jednotlivé studijní dny byly věnovány literatuře slovenské v tématu česko-slo- venské literární vztahy, počátkům literatury romské konstituující se z romské ústní lidové slovesnosti, literatuře německé (se specifickým zájmem o region Šumavy), literatuře ruské (především exilové) a také literatuře Lužických Srbů.

Polský den byl ve znamení přednášky o recepci polské básnické tvorby v Čechách po 2. světové válce, proběhlo autorské čtení polské básničky žijící na Moravě, vernisáží byla zahájena výstava polského uměleckého plakátu a program byl koru- nován večerním představením hry Sławomira Mrożka *Na širém moři*.

Petr Poslední, docent působící na Univerzitě Hradec Králové a dlouhodobě se zabývající česko-polskými kulturními a literárními vztahy, se ve své přednášce věno- val obtížnému pronikání díla některých polských básníků do českého literárního a čte- nářského kontextu po 2. světové válce. Srovnával tak komunistickým režimem utvá- řený oficiální obraz polské literatury v českém většinovém čtenářském vědomí (tvo- řený především překlady Jana Pilaře, který soustavně českému publiku představoval básníky pro tehdejší československou kulturní politiku přijatelné, především se zas- loupil o dobrou znalost díla K. I. Gałczyńskiego) se skutečnou stylovou a ideovou různorodostí moderní polské poezie. Zatímco v Polsku byla tolerována tvorba kato- lických básníků nebo poetických experimentátorů, v Československu se konaly v 50. letech s autory takového zaměření politické procesy. Polská poezie jiná než prosoc- ialistická podle měřítek tzv. socialistického realismu neměla v Československu na různých ustláno. Pro ilustraci problému si přednášející zvolil dílo Juliana Przybosie, představitele konstruktivistické poetiky, reflexivní lyriku Czesława Miłosze a Tadeu- sze Różewicze. Upozornil na překlady Przybosiovy poezie publikované v pováleč- ném *Akordu a Kritickém měsíčníku* Václava Černého v r. 1947 a na pozdější už jen sporadické pronikání Przybosiových básní do oficiálních edic, na problematický, nereprezentativní výběr textů z jeho tvorby (např. ve výboru *Nová polská poezie*). V době slábnoucího tlaku komunistické normalizace (nastolena po vpádu armád Var- šavské smlouvy v r. 1969 závěry sjezdu KSČ) už mohl vyjít výbor z díla J. Przybosie (*Prostor slovem sklenutý*, 1985) v překladu Ericha Sojky, který se tvorbě tohoto auto- ra dlouhodobě věnoval. Jeho překlady polské poezie jsou zastoupeny i v samizda- tové vydání děl polských moderních básníků, kteří byli dosud v Čechách normali- zační politikou umlčovani (*Slovo a meč*, 1987).

Problematiku recepcce polské literatury v českém prostředí, se zaměřením na tvor- bu básnickou, důsledněji představuje P. Poslední ve své knize *Obtížná kontinuita*, která je připravena k publikaci v hradeckém nakladatelství Gaudeamus a má vyjít do konce r. 2004.

Docent Poslední byl také iniciátorem a jedním z organizátorů výstavy polského plakátu s tematikou motivů polské literatury, a tedy ji propagující různými uměleckými výrazy a styly – surrealismus, abstrakce, karikatura ve službě dílu Gombrowicze, Norwida, Tokarczukové a dalších.

Můj domov je v Těšíně, mou vlastí je polština, řekla básnička Renata Putzlacher, která předčítala své básně významově se vážící k hledání vlastní identity na pomezí dvou národních kultur. Narodila se v Karvině, vystudovala v Krakově, jako redaktorka působí v Těšíně a v Brně, kde nyní žije. V její poezii „nejvšednějšího dne“ se snoubí, vlastně kreativně na sebe narážejí, obrazy vystavěné na smyslově emotivním zážitku a reflexivním závěru. Texty jsou vtípné, aniž ztrácejí pel lyrična. Píše polsky, do češtiny své básně překládá, ale i v českých překladech zachovává polonismy, publikuje v Česku. Průběžně se věnuje překladům písňových textů Jaromíra Nohavici do polštiny.

Světoznámá absurdní aktovka Sławomira Mrożka *Na širém moři* (*Na petylm morzu*, 1967) o zhoubné manipulační moci ideologie, demagogicky ovládající člověka, který ji mocensky zneužívá v rozporu s humánními principy svědomí (i kanibalismus je omluvitelný, umožní-li, aby zachováním mé osoby byly zachovány a prezentovány „velké“ ideje), ale i v rozporu s vědomím vlastní lidské důstojnosti (můj život je bezcenný, má smysl jen v oběti, jíž se živí „velké“ ideje). Mrožkovo drama v překladu Jaroslava Langerera předvedl pražský amatérský Divadelní spolek Tréma 29 v režii Petra Gruši. Mrožkovy symbolické, znakově tvořené figury (demagog, oportunní přitakávač a zmanipulovaná oběť) jsou autorem napsány lépe, než jak je na scéně stvořili čeští amatérští divadelníci, ale budiž řečeno, že umělecky silný text dokázal integrovat představení ve velkém absurdním gestu.

Festivalový polský den s tématem česko-polských literárních vztahů nebyl jen nahlédnutím do kultury našich severních sousedů, ale především motivací bohemistů-učitelů a kulturních pracovníků – k hlubšímu poznávání vztahů a vlivů mezi kulturou polskou a českou.

Ladislava Lederbuchová, Plzeň

